

Artikel rondetafelbijeenkomst In control statement beleggingsinstellingen 2 maart 2010

In control statement voor beleggingsinstellingen –gebakken lucht of toch niet?

2 maart 2010 – Dit was de vraag die de circa zestig deelnemers heeft bezig gehouden tijdens de door NIVRA, Controllers Instituut en Solutional georganiseerde rondetafel over de In control statement voor beleggingsinstellingen.

De voorzitter prof. dr. Leen Paape RA RO CIA trapte af met een betoog over het nut en de waarde van de in control statement. Leen Paape haalde zijn eerdere oratie *in control*-verklaringen, Gebakken lucht of een te koesteren fenomeen ' aan en ging in op voorbeelden uit de praktijk en op diverse onderzoeken en uitspraken van onder andere een socioloog en een filosoof die aantonen dat de waarde van een *in control* statement beperkt is. De pluspunten blijken echter ook uit wetenschappelijke onderzoeken: het afgeven van een *in control statement* leidt tot een lagere vermogenskostenvoet, betere prestaties op de beurs, minder fraudeherzieningen in de jaarrekeningen en een afnemend aantal herzieningen en tekortkomingen in de jaarrekening. Leen Paape concludeert: De waarde van een *in control* statement voor een gebruiker is nagenoeg nihil, echter de focus op de interne beheersing die ontstaat op de weg ernaar toe heeft wel degelijk een positief effect.

Martin Stravers, partner bij Solutional blikt terug op een gesprek met zijn vader, een kleine belegger in het Robeco-fonds Hollands Bezit. "Hoe weet je nu dat goed omgegaan wordt met je vermogen?" en als reactie: "Wat bedoel je precies?". Je zou dan toch moeten vaststellen of ze goed met je geld omgaan door bijvoorbeeld van het *in control* statement kennis te nemen? Met wederom een wedervraag: "Hoe zo dan, die jongens van Robeco hebben toch een goede naam, die kan ik toch vertrouwen?" Martin Stravers geeft met dit voorbeeld aan dat vertrouwen, een goede naam, voor een kleine belegger belangrijker kan zijn dan de feitelijke verantwoording over de interne beheersing in een jaarverslag.

Hij gaat verder in op een door Solutional uitgevoerd onderzoek naar het *in control* statement in de jaarrekeningen van beleggingsfondsen over de jaren 2006-2008. Solutional stelt vast dat het begrip steeds meer is gaan leven bij de opstellers en dat de inspanningen van DUFAS hebben geleid tot een meer transparante en positief geformuleerde *in control* statement. Dit blijkt uit de positieve trend die zich heeft ingezet nadat de handreiking AO/IC-verklaring van DUFAS was gepubliceerd. Waar in 2006 nog 50% een negatieve formulering hanteert, is dit in 2008 al gestegen naar bijna 90%. Ook de aard en diepgang van de verklaring laat een positieve trend zien. De aard en diepgang blijft echter beperkt.

Uit het publiek wordt een vraag gesteld over de formulering van de *in control* statement. De huidige formulering in de handreiking van DUFAS heeft een positief geformuleerd oordeel maar maakt door de zogenaamde 'negative assurance' ten aanzien van de uitkomsten van de verrichtte werkzaamheden een voorbehoud. John Bendermacher, Director Internal Audit van Robeco licht toe dat door te formuleren dat je niet hebt geconstateerd dat je niet *in control* bent, de conclusie afzwakt en daarmee ook de waarde van de boodschap.

Na de introductie van het onderwerp door Leen Paape en Solutional kan de discussie tussen de panelleden en de deelnemers van start gaan.

De eerste stelling komt van Jeroen Preijde, registeraccountant bij Ernst & Young Accountants. Hij stelt dat doordat het *in control* statements zoveel op elkaar lijken, het *in control* statement aan waarde inboet. Het is immers geen onderscheidend element in de verantwoording meer. Vergelijkbaarheid is goed, maar je zou moeten willen laten zien hoe je als beheerder het geld beheert voor je klanten. Bij een beheerder van kleinere omvang zou dit kunnen door meer directe betrokkenheid van het management en bij een grotere beheerder kom je snel op complexe afdelingsoverlappende *control frameworks*. Juist door dat op te schrijven, onderscheid je jezelf en creëer je waarde voor de gebruiker. Uit de praktijk blijkt echter dat de afgevers (de beheerders) zich niet onderscheiden en dat de gebruiker daar blijkbaar ook niet om vraagt. Leen Paape vraagt aan Hans Janssen Daalen of hij blij is met de huidige situatie mede gezien de succesvolle inspanning van DUFAS om deze 'eenheidsworst' te realiseren. Hans Janssen Daalen neemt ons mee naar het ontstaan van het *in control* statement. De Commissie Winter kwam met een aanbeveling die op zich simpel leek: 'verklaar dat je aan de wettelijke voorschriften voldoet'. De vraag waar iedereen mee kwam was echter hoe je nu tot een *in control* statement zou moeten komen en hoe een dergelijke verklaring moest luiden. DUFAS heeft de helpende hand geboden door handreikingen hiervoor op te zetten. Paape stelt de vraag wat de AFM vindt van de DUFAS-handreiking, is dat het minimum of het maximum?

Ruud de Hollander, AFM, reageert dat het geen van beiden is. In het afgelopen jaar is de AFM bij verschillende partijen op bezoek geweest en de huidige situatie is dat kleine partijen vaak vanuit hun directe oogtoezicht al denken te kunnen vaststellen dat ze *in control* zijn en dat grotere partijen als Robeco een heel omvangrijk controlesysteem hebben geïmplementeerd. Het is heel erg afhankelijk van de omvang van de beheerder. John Bendermacher vult aan: "We hebben de laatste vijf jaar fors geïnvesteerd in interne beheersing, maar het blijft veel werk om voor zoveel fondsen een up-to-date *in control* statement af te geven". Uit het publiek komt de vraag of uit het onderzoek van Solutional blijkt hoeveel partijen tekortkomingen melden in hun *in control* statement. Uit het onderzoek blijkt dat dit twee partijen zijn. Jeroen Preijde stelt dat het belangrijk is dat partijen laten zien hoe ze tot een *in control* statement komen. Hij haalt een jaarverslag erbij van een partij die wel onderscheidend is.

Uit het publiek komt een vraag die de discussie over verklaringen breder trekt:

Accountantsverklaringen lijken ook allemaal op elkaar, die hebben blijkbaar dus ook geen waarde. Leen Paape haalt een recent onderzoek aan waaruit blijkt dat de toegevoegde waarde van een accountantsverklaring door gebruikers als nul wordt ervaren. Uit het onderzoek blijkt echter wel dat diezelfde gebruikers vrijwel unaniem 'nee' antwoorden op de vraag of de accountantsverklaring dan afgeschaft kan worden. De gebruikers hebben blijkbaar toch een duidelijke behoefte aan een 'hoeder', indirect blijkt hierdoor dat waarde aan de accountantsverklaring toegekend kan worden. Deze parallel kan ook gemaakt worden voor het *in control* statement. Uit het publiek komt de opmerking dat de onbekendheid van het *in control* statement de waarde ervan ondermijnt. Leen Paape vraagt zich af wie de rol als stimulator op zich moet nemen, de AFM, DUFAS of de opstellers. John Bendermacher stelt dat de opstellers zich zouden kunnen onderscheiden door een positief geformuleerd statement af te geven om hiermee de effectieve waarde te kunnen verhogen. Ook

zouden volgens hem relevante bevindingen meer moeten worden gemeld, op dit moment doet bijna geeneen beheerder dat (2 van de 42 in het Solutional-onderzoek).

Ruud de Hollander van de AFM laat hierover weten dat ze bij meerdere partijen hebben gekeken naar de onderbouwing voor het *in control* statement. De conclusie van dit onderzoek is dat bij enkele partijen weinig tot geen onderbouwing aanwezig was en dat de wijze waarop beheerders vaststellen dat ze *in control* zijn zeer divers is. Leen Paape vraagt of de accountant niet een grotere rol moet spelen of toch de AFM. Ruud de Hollander geeft aan dat de AFM na de vergunningsverlening voor de Wtb en Wft minder intensief toezicht is gaan houden op de beheerders en meer acteert op signalen uit de markt. Dit heeft te maken met de prioriteitenstelling binnen het toezichtskader en is ook het gevolg van de professionaliteit van de Nederlandse beheerders. Wel is er een rol voor de AFM om het voortouw te nemen om als stimulator voor het *in control* statement actie te ondernemen. Hans Janssen Daalen vraagt zich af of nadere actie überhaupt wel nodig is, gelet op de oorspronkelijke uitgangspunten hiervoor van de Commissie Winter.

Jeroen Preijde stelt dat de accountant meer zou moeten kijken naar de onderbouwing die de beheerder heeft. De bedrijfsvoering en de AO/IC is namelijk wel in de Wet op het financieel toezicht verankerd.

Het panel concludeert unaniem dat vooral veel te winnen is als men meer transparant is over het proces achter het *in control* statement.

Hans Janssen Daalen stelt in zijn reactie dat vanuit de Level Playing Field gedachte binnen Nederland opmerkelijk is dat het *in control* statement alleen voor fondsbeheerders geldt en niet ook voor andere aanbieders van financiële producten zoals banken en verzekeraars. Ook internationaal gezien is er helemaal geen eis voor fondsbeheerders om een *in control* statement af te geven. Hierdoor ontstaat een *unequal playing field* wat het vestigingsklimaat binnen Nederland niet ten goede komt. Ruud de Hollander geeft hierbij aan dat het beeld van de AFM is dat het vereiste van een *in control* statement niet de keuze voor de vestigingsplaats beïnvloedt.

Leen Paape vraagt aan het panel of *rating agencies* zoals MorningStar geen rol zouden kunnen spelen. Je kunt toch ook de bedrijfsvoering een *rating* toekennen? John Bendermacher bevestigt dat *rating agencies* zeker geïnteresseerd zijn.

De tweede stelling wordt door John Bendermacher toegelicht. Hij stelt dat een *in control* statement de (logische) resultante dient te zijn van een geïntegreerd risicomanagement framework en niet van (een van) vele separate *in control*-projecten. Door de veelheid van *in control*-projecten zoals Sox, SAS 70, Solvency II en de Wft ontstaan vaak doublures waardoor de focus op key controls komt te liggen en de aandacht van bepaalde *non-key controls* en *soft controls* afgeleid wordt. Inmiddels is bij Robeco een *integrated control framework* opgezet waarin *controls* - onafhankelijk van het *in control*-project - ingebed zijn. Het gaat om de resultante en niet om de af te geven verklaring zelf.

Het publiek reageert dat SAS70 een andere detaillering kent dan die van de Wft, deze detaillering heeft bij het betreffende bedrijf geresulteerd in het blootleggen van diverse *managerial controls* welke eerder niet werden geïdentificeerd. Of een generieke benadering dit zou blootleggen is maar de vraag. John Bendermacher legt uit dat een geïntegreerd *control framework* meerdere doelen dient en dat juist in het verleden binnen de Robeco organisatie op afdelingen onbegrip ontstond

omdat je vanuit de verschillende *in control*-projecten meerdere keren langskwam. Door een geïntegreerd *control framework* kun je dit voorkomen.

Uit het publiek komt een andere vraag: De normen zouden helder moeten zijn. Dan kun je pas een oordeel vellen over de uitkomsten. Op dit moment is dat niet helder. Ruud de Hollander reageert: “Het eisen van meer transparantie leidt tot meer aandacht voor het onderwerp en voor het eigen gedrag en handelen van het bestuur. In de toekomst zal hier door de Code Banken en vanuit het Verbond van Verzekeraars in kader van het programma Verzekeraars Vernieuwen ook meer aandacht voor komen”.

De derde stelling wordt door Hans Janssen Daalen ingebracht. Hij stelt dat een goed functionerende Fund Governance het *in control* statement overbodig maakt. Wat is het nut van een *in control* statement? Uit het AFM onderzoek van 2003 kwamen enkele tekortkomingen. De Commissie Winter is vervolgens gekomen met een rapport van aanbevelingen om de marktpraktijk te harmoniseren: ‘De beheerder verklaart te voldoen aan de wetgeving’ leek een eenvoudig sluitstuk voor de aanbevelingen van de Commissie. Hiernaast zou meer toezicht moeten komen op een fondsbeheerder door een raad van commissarissen in te stellen op beheerdersniveau of zelfs op de individuele fondsen. Dit stuitte op verzet en werd als ‘overdone’ beschouwd, aldus ook de constatering van de minister van Financiën. Vreemde ogen dwingen wel maar je kunt niet één model hanteren voor alle beheerders. We wilden zeker geen toename van de administratieve lasten aangezien het vestigingsklimaat in Nederland vergeleken met een land als Luxemburg al minder aantrekkelijk was.

De DUFAS Fund Governance Code voorziet in de al bestaande rapportage van *risk management* en *internal* auditororganen aan de *oversight entity*. Als je transparant bent over de Fund Governance en de Fund Governance Structuur en verslag hierover uitbrengt in het jaarverslag, is de stelling van Hans Janssen Daalen dat een *in control* statement overbodig is. Binnenkort wordt de AIFM Directive (Alternative Investment Fund Managers) definitief. Dit geldt voor alle beleggingsinstellingen in Europa exclusief de UCITS. Hiermee wordt een *unlevel playing field* in stand gehouden voor de Nederlandse Asset Managers als de eisen omtrent het *in control* statement blijven bestaan.

Ruud de Hollander geeft aan dat hij Fund Governance ook heel belangrijk vindt maar dat ze een andere doelstelling dient en dus beiden van belang zijn. DUFAS geeft aan dat Jaap Winter (van de Commissie Winter) op dit moment bezig is met een onderzoek over governance in opdracht van de Europese Commissie. Dit zal ongetwijfeld ook van invloed worden op de Nederlandse situatie. Ruud de Hollander vraagt aan Hans Janssen Daalen of hij weet of partijen hebben afgezien van vestiging in Nederland om de verplichting van het afgeven van een *in control* statement. Zijn reactie is dat je de vraag zou moeten omdraaien: Hoeveel partijen zouden zich anders niet hebben gevestigd hier waarvan we geen weet hebben. De combinatie van de AIFM Directive met de eisen voor het *in control* statement kunnen ertoe leiden dat we als Nederland opnieuw slecht gepositioneerd worden ten opzichte van landen zoals Luxemburg. Ruud de Hollander geeft aan dat in het verleden met name fiscale eisen de vestiging in Nederland hebben beïnvloed.

John Bendermacher is voorstander voor het behouden van het *in control* statement en ziet Fund Governance meer als *management control* binnen het *integrated control framework*. Hans Janssen Daalen ziet alleen een *level playing field* ontstaan als we uitgaan van een goed functionerende Fund Governance zonder de verplichting om een *in control* statement op te nemen. De externe

toezichthouder, vreemde ogen dwingen, biedt meer zekerheid. Uit het publiek komt een reactie: We benaderen het elke keer van een kostenkant. Het biedt juist ook kansen. Als je onderscheidend bent in je *in control* statement kan dit juist heel positief werken. Je krijgt meer vertrouwen, zie de pluspunten zoals genoemd in het betoog van Leen Paape, waardoor je meer voordelen geniet zoals meer instroom van gelden. Maar beleggingsinstellingen zijn financiële producten waarvoor al uitgebreide beleggersbescherming geldt en geen beursgenoteerde ondernemingen, stelt Hans Janssen Daalen.

Resumerend stelt het panel dat Fund Governance zonder meer belangrijk is maar dat het *in control* statement wel een belangrijk verantwoordingsmiddel is.

De vierde en laatste stelling wordt ingebracht door Ruud de Hollander. Hij stelt dat het *in control* statement tot meer betrokkenheid van het bestuur bij de interne beheersing leidt. Dit had de Commissie Winter ook voor ogen bij het formuleren van de aanbevelingen. Juist doordat je als bestuur een verklaring moet afgeven en hiervoor de verantwoordelijkheid draagt, zul je willen vaststellen of dit ook als zodanig kan worden verklaard. Hans Janssen Daalen merkt op dat dit door Fund Governance ook afgedwongen wordt. Doordat je over je governance met een externe toezichthouder in debat moet, zul je als beheerder meer focus leggen op de interne beheersingsmaatregelen. Fund governance is naar zijn mening een veel meer *principle based* benadering dan het *rule based in control* statement, dat gemakkelijk leidt tot 'ticking the box' zoals in de US. Ruud de Hollander meent dat een goede Fund Governance in het kader van interne beheersing zeker van even groot belang is als het *in control* statement.

Uit het publiek komt de vraag of de stok achter de deur in de praktijk echt ook van toepassing is. Met andere woorden: leidt het afgeven van een *in control* statement tot een hogere claimgevoeligheid? Dus als je een positief *in control* statement afgeeft en later blijkt dat onregelmatigheden zich hebben voorgedaan, ben je dan aansprakelijk als bestuurder? Hans Janssen Daalen en Ruud de Hollander geven aan dat dit in de praktijk tot op heden niet zover gekomen is maar dat je uiteraard wel aansprakelijk gesteld kan worden. Daar is minder aanknopingspunt voor zonder dat je een *in control* statement hebt afgeven. Uit het publiek komt een vervolgvraag. Hoe weet je nu dat onregelmatigheden zich voordoen? Ruud de Hollander geeft aan dat de bestuurders volgens de wet onregelmatigheden moeten melden. Maar wat nu als het de bestuurders zelf betreft, doen ze dat dan?

De bestuurders worden onderworpen aan een bekwaamheids- en integriteitstest door de AFM. Bij elke significante wijziging die de betrouwbaarheid kan raken dient dit proactief gemeld te worden aan de toezichthouder en kan dit een nieuwe beoordeling leiden. Een andere vraag vanuit het publiek gaat in op de rol van de beleggers. Deze hebben ook een bepaalde verantwoordelijkheid, zij moeten ook hun eigen beoordeling doen en op grond hiervan melding maken aan de toezichthouder van mogelijke belangrijke tekortkomingen bij de beheerder. Leen Paape vraagt hoe zij dit dan kunnen doen. Dit blijft een moeilijk punt aangezien je niet over alle informatie beschikt.

De laatste vraag gaat in op de doelgerichtheid van het vraagstuk, met andere woorden: Leidt een *in control* statement wel tot een optimale situatie voor de beleggers? Worden we hier allemaal wel beter van? Beleggers betalen voor het beheer van hun vermogen en betalen indirect mee aan de kosten. Het *in control* statement moet wel zijn in het belang van de beleggers. De toegevoegde waarde zou moeten liggen in een betere beheersing van de risico's. Het mag uiteraard niet de

bedoeling zijn dat een wettelijke eis zoals het *in control* statement leidt tot een verhoging van kosten en verder niet.

Hans Janssen Daalen geeft aan dat je het begrip 'in het belang van' ook juist terugziet in de Fund Governance Code. De Code is opgezet om zowel belangenverstremelingen tegen te gaan als maatregelen te waarborgen die gericht zijn op het belang van de belegger, zo ook voor de beloning van het personeel van de fondsbeheerder. Deze regeling mag niet conflicterend zijn met het belang van de belegger. De rondetafel wordt afgesloten met een dankwoord voor alle panelleden en de mensen van NIVRA en Solutional die zich hebben ingespannen voor deze middag.

Drs. R. Van den Berg RA CIA CFSA – Partner Solutional